

Hayvanlar da Oyun Oynar

Yetişkin ya da yavru, yalnız ya da birlikte memeli hayvanlar ve birçok tür kuş oyun oynar. Peki ama, neden yaparlar bunu? Oyun oynamayı yalnızca eğlenceli buldukları için mi yaparlar, yoksa oyunun onlara kazandırdığı başka şeyler de var mıdır? Oyun oynamak bizi eğlendirmenin yanı sıra, bizlere birçok şey de kazandırır. Oyunun bize sağladığı yararlar gibi, hayvanlara sağladığı yararlar da çok yönlüdür. Öncelikle hayvanların fiziksel güçlerini artırıp geliştirir. Güçlükler karşısında onları daha dayanıklı kılar, dövüşürken ya da avlanırken de ustalaştırır. Böylece oyun sayesinde uysallaşan, güçlenen, yaratıcılıkları gelişen hayvanların yaşamlarını sürdürmeleri de o ölçüde kolaylaşır.

■ Japonya'da yaşayan bu yavru kar maymunu da tıpkı insan yavruları gibi kar yağdığında ne yapması gerektiğini öğrenmişe benziyor. Genç kar maymunları sık sık kartopları yapar ve bu toplarla oynarlar. Örneğin, bu fotoğrafı çeken fotoğrafçı, iki yavru kar maymununun yaptıkları kartopunu birbirlerine yuvarladıklarını, bir diğerrinin ise yaptığı büyük kartopunun tepesine çıkıp oturduğunu söylüyor. Ama hiç kimse bugüne değin bir kar maymununu kartopu atarken görmemiş. Zaten yetişkinleri de kartopu yapmaktan pek hoşlanmıyorlarmış.

Hayvanlar arasındaki bağları, birbirleriyle olan ilişkilerini güçlendirip geliştiren önemli bir etkidir oyun. Bireysel gelişmelerinin, toplumsal ilişkilerinin ve konumlarının anahtarıdır. Oyuncu hayvanlar, genellikle hem avlanmada hem de eş bulmada diğerlerinden daha üstündürler.

Memeli hayvanların ve kuşların oynadıkları oyunlar çok çeşitlidir. Çeşitli olduğu kadar karmaşıktır da. Bu, onların beyinlerinin gelişmişliğiyle ilgilidir.

Oyunun birçok yararları vardır. Genç hayvanların fiziksel ve düşünsel gelişmelerinin sağlıklı bir biçimde tamamlanmasına yardım eder.

Oyun birçok hayvana vücutlarına hakim olmayı öğretir. Ayrıca hareketlerini nasıl uyum içinde sürdüreceklerini anlamalarına yardım eder. Oyun sayesinde hayvanlar çevrelerindeki birçok şeyi keşfederler. Örneğin, çamurun kaygan olduğunu ve kayaların kırılıp, dökülebileceğini. Oyunun hayvanlarda seslere karşı duyarlılığı da artırdığı bir gerçek. Oyun sırasında güreşen hayvanlar, karşılarındaki hayvana ne zaman güveneceklerini ya da ne zaman kendilerini korumaları gerektiğini anlayabilirler.

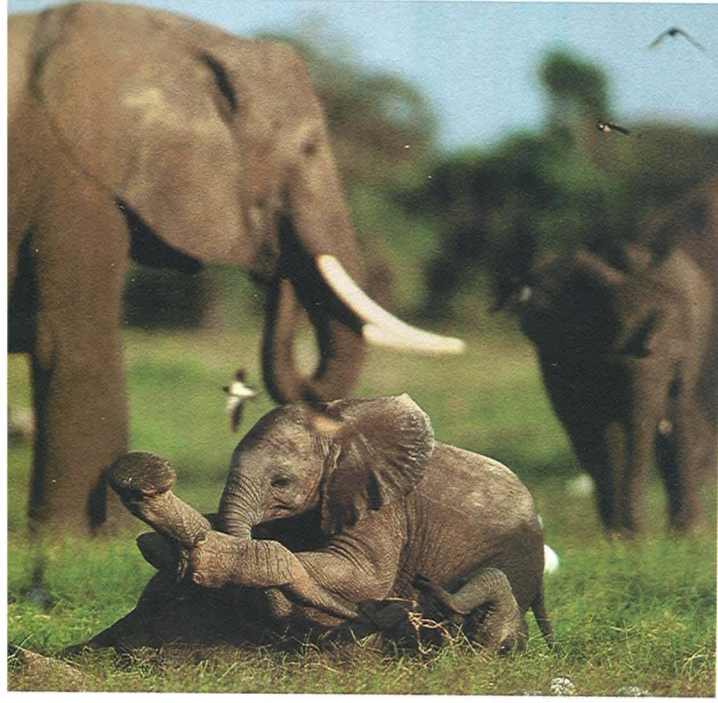
■ M Ö 4. yüzyılda Platon, sıçramanın hemen hemen tüm hayvanların ortak özelliklerinden biri olduğunu söylemiş. Bu şekilde sıçramak ve bükülmek en yaygın ve bilinen oyun hareketlerinden biri. Yabani oğlaklar, antiloplar, atlar, yunuslar ve katil balinalar gürülmeye değer sıçrayışlar yaparlar. Çöl fareleri ay ışığında sıçrarken, suaygırları da bazen suyun altında geriye doğru takla atarlar.

■ 1992 kışında Hudson Manitoba'da henüz denizin üstü tümüyle buzla kaplanmamıştı. Bu nedenle avlanamayan kutup ayısı 4 aydır doğru dürüst bir şey yememişti. Böyle bir durumda kendisine doğru yaklaşan bir köpeğin, kutup ayısı için iyi bir av olabileceğini düşünebilirsiniz. Ancak, pek de beklendiği gibi olmamıştı işler. Köpek kuyruğunu sallayarak ayıya yaklaşmış ve başını öne eğerek onu selamlamıştı. Kutup ayısıysa köpeği sevecen bir beden dili ve kızgın olmayan bir yüz ifadesiyle karşılamıştı. Sonunda bu iki hayvan aynı dili konuşmayı başarmışlardı. Birbirlerine sanki "haydi gel, oynayalım" demişlerdi.

■ Kuzey kutbunun en mutlu ayısı, herhalde yakınlardaki araştırma merkezinden kaçırdığı araba lastiğiyle oynayan bu ayıdır. Lastik için bir başka ayıyı saf dışı bıraktıktan sonra bu komedyen ayı, yere uzanarak tekerleğini çevirmeye başlamış. Ayılar için dal parçacıkları ya da taş gibi nesnelerle oynamak da ayrı bir zevktir.

■ Kenya'daki Amboseli Milli Parkı'nda yaşayan bu iki fil yavrusu güvenli aile ortamı içinde içlerinden geldiği gibi güreşiyorlar. Yavru filler eğlenmek için birbirlerini iterler, yuvarlanırlar, hoplarlar ve güreşirler. Bu güreşin sonunda yavru fillerin grup içindeki konumları da belirlenmiş olur. Aslında çok daha karmaşık oyunlar da oynarlar. Örneğin, altı aylık bir yavru filin en sevdiği oyunlardan biri yüksekçe bir çalının arkasına saklanıp, dalgın dalgın yürüyen bufalo yavrularının önlerine birdenbire çıkarak onları korkutmakmış. Yetişkin filler de oyun oynamaya bayılır. Oyunda kazanmak ya da kaybetmek onlar için pek önemli değildir; önemli olan oyunun kendisidir. Boyları birbirinden farklı iki fil ne zaman bir oyunda karşı karşıya gelseler, uzun boylu olan fil dizlerini kırarak diğerinin boyuna gelir. Böylece karşılaşmayı daha adil hale getirir.

■ Bir devekuşu tüyü, Serengeti'de yaşayan bu gümüş sırtlı çakal yavrularının çok ilgisini çekmişe benziyor. Oyun oynamaktan çok hoşlanan bu hayvanların yetişkinleriye bazen tarla farelerini yemeden önce onlarla kovalamaca oynarlar. Kapalı bir aile yapısına sahip olan çakal yavruları için oyun çok önemlidir. Çakal yavruları oyun oynayarak paylaşmayı ve topluluk içinde yaşamayı öğrenirler.

■ Sumatrada yaşayan bu orangutanın su içmek için seçtiği yol oldukça ilginç ve bir o kadar da eğlenceli. Ayaklarımızla dallara tutunarak baş aşağı nehirde su içmek bizim için pek kolay sayılmaz. Ama o, halinden memnun görünüyor.

■ Solda gördüğümüz, Madagaskar'da yaşayan bu yavru lemur, ayaklarıyla dala tutunarak başaşağı sarkıp annesiyle oynamaya çalışıyor. Ağaçtan sarmak, birbirlerine tekme atıp, diğerinin elindekini alıp kaçmak en sevdikleri oyunlardan.

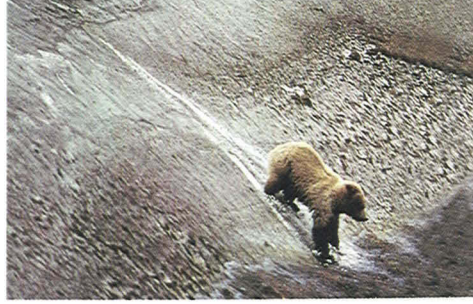
■ Hep birlikte havaya sıçramak turnaların en sevdikleri oyunlardan. Öyle seviyorlar ki yetişkin olunca birbirlerine kur yapmak için de aynı oyunu oynamayı sürdürüyorlar. Martılar, sumrular, papağanlar ve yırtıcı kuşlar da oyun oynarlar.

■ Bu genç erkek dağ keçisi (ibex) arka ayaklarının üzerinde kalkarak arkadaşlarını oyuna çağırıyor. Bu çağrı üzerine oyun başlar ve keçiler gövdeleriyle birbirlerine çarparak boynuzlarını tokuştururlar. Bu yarışma aslında dayanıklılıklarını karşılaştırmak ve toplumsal konumlarını belirlemek için daha sonra yapacakları kavgalara bir tür ön hazırlıktır.

■ Hayvanlar için bir oyuncakla oynamak her zaman çok eğlencelidir. Hele bir de oyuncak canlıysa! Gerçi kuyruğu çekilen hayvanın eğlendiği pek söylenemez... Yetişkin şempanzeler yavru babunları öldürüp yeseler de, yavru bir şempanzeyle yavru bir babun her zaman iyi birer oyun arkadaşıdır. Yapılan son araştırmalar, babunların oyunculuğunun çevresel koşullara göre değiştiğini gösteriyor. Ne kadar çok yağmur yağar ve çevredeki bitki örtüsü ne kadar yeşerirse, babunlar da oyun oynamaya o ölçüde istekli oluyorlarmış.

■ Hayvanlar arasında Olimpiyat Oyunları düzenlenseydi, bu genç boz ayı herhalde altın madalya kazanırdı. Alaska'daki Denali Milli Parkı'ndaki bu kar kulvarı genç ayıların kayak yarışları yaptıkları doğal bir pist sayılabilir.

■ Yavru leoparın annesiyle oynaması hem aralarındaki bağı güçlendirir hem de yavrudaki güvenlik duygusunu artırır. Bu üç aylık leopar yavrusu da

annesine pek rahat vermiyor galiba. Vahşi ya da evcil, kedigillerin tüm üyeleri yaşları ne olursa olsun birbirleriyle, ölü ya da canlı avlarıyla, cansız nesnelerle kısacası pençelerine alabilecekleri her şeyle oynarlar.

■ Her ikisi de iki yaşında olan bu aslanlar gerçekten kavga ediyorlarmış gibi gözüküyorlar. Her ne kadar sinirli gibi dursalar ve hırlasalar da dişlerini göstermediklerinden birbirlerine zarar vermezler. Bu oyun aslan yavrualarının en sevdiği oyunlardan biridir.

■ Anne ayıyla yavrusunun oynadıkları ağız açma oyunu hayvanlar arasında çok oynanır. Ayılar başka hayvanlarla oynamaya da bayılırlar. Örneğin, bir ayıyla bir kuzgun çok eğlenceli oyunlar oynayabilirler. Kuzgun sıçrayarak oturan ayının üzerinden atlar. Ayı, kuzgunu kovalar, kuzgun uçar, havada bir daire çizerek yine ayının yakınına bir yerlere gelir, ayı onu tekrar kovalar ve oyun böylece sürüp gider.